

Przemysław NEHRING, *Dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo? Spór o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV stulecia w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna*, Toruń 2005, Wydawnictwo UMK, ss. 243.

Znakomicie został ujęty temat, również pod względem literackim, przejrzysta struktura pracy, jasno sformułowany cel naukowego zadania. Postawienie problemu interpretacyjnego pociągnęło za sobą właściwe rozplanowanie poszczególnych rozdziałów i konsekwencję metodologiczną. Precyzyjnie został wytyczony teren badawczy. Autor nie boi się interdyscyplinarności, chętnie i mądrze korzysta z danych teologii historii czy filozofii. Z wielkim zatem uznaniem należy przyjąć nową pozycję Przemysława Nehringa. Temat pracy jest bardzo ważny i nader potrzebny. Podjęcie takiego tematu jest logiczną konsekwencją dotychczasowych zainteresowań Autora literaturą wczesnochrześcijańską i publikacji z tego zakresu. Przemysław Nehring poszerza i pogłębia dotychczasowe swoje zainteresowania. Praca ma charakter studium historycznoliterackiego. Autor koncentruje się na literackich aspektach dzieł wymienionych Doktorów Kościoła, zajmuje się techniką i stylem, a przede wszystkim warstwą czysto retoryczną i wzajemną dyskusją pomiędzy zwolennikami tego samego poglądu na małżeństwo i dziewictwo. Autora interesuje zastosowana przez nich argumentacja. Zanim ją ukaże, najpierw w sposób syntetyczny przedstawia dzieje dziewictwa i małżeństwa w najstarszej literaturze chrześcijańskiej, by potem przejść do traktatów Ambrożego, Hieronima i Augustyna. Z tych racji przedstawia najpierw przedchrześcijańską myśl filozoficzną na temat wartości małżeństwa i cnoty wstrzemięźliwości, następnie ukazuje dziewictwo i małżeństwo w najwcześniejszej greckiej i łacińskiej literaturze chrześcijańskiej II i III wieku, by przejść do ukazania historycznego tła oraz intelektualnego klimatu epoki wraz z grecką tradycją IV wieku pism o dziewictwie. Po wprowadzeniu, w którym Autor przedstawił charakterystyczne dla niechrześcijańskiej tradycji etycznej opinie dotyczące moralnej wartości małżeństwa, cielesnej wstrzemięźliwości i dziewictwa w najwcześniejszej literaturze chrześcijańskiej jako nadrzędnej wartości wobec małżeństwa oraz *molestiae nuptiarum* jako stereotyp, schemat argumentacyjny, czyli opowiadanie o

uciążliwościach, na jakie narażają się nupturienci: z jednej strony obawa (*metus*) przed przykrościami, z jakimi wiązało się małżeństwo, z drugiej nadzieja (*spes*) na ich uniknięcie w przypadku wyboru drogi konsekrowanej czystości, Przemysław Nehring dalszą część pracy poświęca głównym bohaterom sporu. Stąd kolejne rozdziały noszą tytuły: „Ambroży – tradycyjna postawa wobec rodzącej się kontrowersji” (ss. 36-80); „Hieronim – apogeum kontrowersji” (s. 81-191); „Augustyn – z dala od skrajności” (ss. 192-223). Autorzy chrześcijańscy starali się dowieść, że cnota dziewictwa góruje nad wartością małżeństwa, które także jest dobrem. Dziewictwo góruje nad małżeństwem, bo sprawniej prowadzi ono do większego dobra, jakim dla chrześcijanina jest świętość.

A zatem układ pracy jest jasny, dokładnie podzielony, co rzuca się w oczy już przy spisie treści, a także stanowi ułatwienie dla czytelnika, dostarczając pomocy wobec bogactwa materiału zawartego w rozprawie. Uderza przejrzystość i jasność przekazu. Język pracy jest prosty i logiczny. Racjonalna treść jest komunikatywna. Autor swobodnie porusza się w źródłach i opracowaniach, przedkłada własne poglądy, które są owocem wieloletnich studiów i przemyśleń. Przemysław Nehring jest wielkim erudytą. Jego pracę cechuje wysoki poziom, wyrażający się we wszechstronnym i wnikliwym wykorzystaniu materiałów źródłowych i twórczym spożytkowaniu literatury, w wyciąganiu trafnych wniosków. Dzieło Przemysława Nehringa stanowi ważny wkład do badań naukowych nad kwestią sporu o ideał w chrześcijaństwie zachodnim końca IV wieku: „dlaczego dziewictwo jest lepsze niż małżeństwo”, w relacji Ambrożego, Hieronima i Augustyna.

We wszystkich analizach sprawdza się dojrzałość naukowa Autora, odpowiedzialność za ferowane sądy, zawsze w oparciu o tekst łacińskiego oryginału i umiejętne posługiwanie się literaturą naukową. Sama zaś praca jest na wskroś nowatorska. Stanowi bowiem opracowanie w pełni oryginalne, nie mające wzorca ani w literaturze polskiej, ani światowej, a mimo to dojrzałe. Ze względu na dobry warsztat naukowy, kompetentne opracowanie tematu i praktyczną przydatność problemu, dysertacja ta zasługuje na szczególne uznanie. Analizy Przemysława Nehringa stanowią istotny wkład do badań nad historią „sporu o ideał” – czy jak to określił sam Autor „idealnego sporu” o wyższość dziewictwa nad małżeństwem.

Ks. Augustyn Eckmann – Lublin, KUL